

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЛБАРТ ХАМТРАН АЖИЛЛАХ ГЭРЭЭ

№23-02

Энэхүү гэрээг Монгол Улсын Яамны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1, Төсвийн тухай хуулийн 65 дугаар зүйлийн 65.1.3, Захиргааны ерөнхий хуулийн 52 дугаар зүйлийн 52.2.11 дэх заалтыг тус тус үндэслэж нэг талаас **Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд Б.Бат-Эрдэнэ** (цаашид “Сайд” гэх), нөгөө талаас **Баян-Өлгий аймгийн Засаг даргын орлогч Х.Арман** (цаашид “Засаг дарга” гэх) нар (цаашид хамтад нь “Талууд” гэх) хамтран байгуулав.

НЭГ. ГЭРЭЭНИЙ ЗОРИЛГО

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам нь байгаль орчин, аялал жуулчлалын талаарх төрийн бодлого, хууль тогтоомжийг биелүүлэх ажлыг зохион байгуулахдаа орон нутагтай хамтран ажиллах, үйл ажиллагаагаа уялдуулан зохицуулахад энэхүү гэрээний зорилго оршино.

ХОЁР. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

Талууд Байгаль орчны багц хуулиуд, Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай, Ойн тухай, Усны тухай, Хог хаягдлын тухай, Аялал жуулчлалын тухай, Төсвийн тухай хууль, Төрийн албаны тухай хууль, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2021 оны 58 дугаар зарлиг, Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Алсын хараа 2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Засгийн газрын 2022 оны 2 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах журам”, Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр зэрэг холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд хамтран ажиллана.

ГУРАВ. САЙДЫН ЭРХ, ҮҮРЭГ

3.1. Байгаль орчныг хамгаалах, хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, ойн нөөцийг нэмэгдүүлэх, байгаль орчныг нөхөн сэргээх, зохистой ашиглах, байгаль орчны тэнцлийг хангах, байгаль орчинд учирч болох хохирлоос урьдчилан сэргийлэх, хохирлыг арилгуулах, байгалийн нөөцийн хамтын менежментийн нөхөрлөлийн үйл ажиллагааг дэмжих, аялал жуулчлалын бодлогоор хангах чиглэлээр тодорхой асуудлаар орон нутгийн төрийн захиргааны байгууллагуудад удирдлага, мэргэжил арга зүйн туслалцаа үзүүлж, биелэлтийг хангуулах.

3.2. Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний дагуу тус гэрээний хавсралтад туссан арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлж, хамтран ажиллах, биелэлтэд хяналт тавих, ажлын гүйцэтгэлтэй холбоотой асуудлаар шаардлага тавих.

3.3. Улсын төсвийн хөрөнгөөр хийгдэж буй арга хэмжээний явцад хяналт тавьж, хугацаа хоцрох, чанарын шаардлага хангаагүй тохиолдолд уг ажлыг чанартай хийхийг шаардах, дурьдсан хугацаанд гүйцэтгээгүй тохиолдолд эрх шилжүүлэхээс татгалзах. Эрх шилжүүлсэн ажлын явцтай танилцаж, үнэлэлт дүгнэлт өгөх, ажлын тайланг хүлээн авч танилцах.

3.4. Монгол Улсын Яамны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.2 дахь заалтын дагуу салбарын холбогдох хууль тогтоомж, Ерөнхийлөгчийн зарлиг, Засгийн газрын болон сайдын шийдвэр, үүрэг даалгаврыг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулж нөхцөл байдалтай орон нутагт танилцаж ажиллах.

3.5. Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.3 дахь заалтын дагуу Гэрээний биелэлтийн хэрэгжилтийг хангах, хяналт тавих зорилгоор хагас жилийн ажлын

биелэлтийг тайлагнахад Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны ажлын хэсгийг орон нутагт томилж ажиллуулах.

ДӨРӨВ. ЗАСАГ ДАРГЫН ЭРХ, ҮҮРЭГ

4.1. Засаг дарга нь байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэрийн биелэлтийг орон нутагтаа зохион байгуулж, байгаль орчныг хамгаалах, түүний баялгийг зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж, Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд өргөн мэдүүлэх, гарсан шийдвэрийн биелэлтийг хангуулах.

4.2. Засаг дарга нь Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3, 5.1.5, 6 дугаар зүйлийн 6.4, 23 дугаар зүйлийн 23.8.4-23.8.9, 60 дугаар зүйлийн 60.3.6, 65 дугаар зүйлийн 65.1.6 дахь заалт, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан эрх, үүргийг хэрэгжүүлэх.

4.3. Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 49 дүгээр зүйлийн 1, Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1, Засгийн газрын 2022 оны 2 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах журам"-ын 3 дугаар зүйлийн 3.1-3.4 дэх заалтын дагуу олсон орлогыг зөвхөн хууль тогтоомжид заасны дагуу зарцуулах.

4.4. Байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг нөхөн сэргээх арга хэмжээ хэрэгжүүлэх зорилгоор 2022 онд орон нутгийн төсөвт төвлөрсөн байгалийн нөөц ашигласан орлогоос хуульд заасан хувь хэмжээгээр зарцуулах.

4.5. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчаас Засгийн газрын зарим чиг үүргийг орон нутагт төлөөлөн хэрэгжүүлэх худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулахаар эрх шилжүүлсэн хөрөнгө оруулалтаар хийгдэх ажлын гүйцэтгэгчийг Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль, Монгол Улсын ерөнхий сайдын 2022 оны 02 дугаар албан даалгаврын дагуу сонгон шалгаруулж, гэрээ байгуулан, гүйцэтгэлд хяналт тавих.

4.6. Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарт дэвшүүлсэн зорилтуудыг хангуулах ажлыг эрхэлж, үйл ажиллагааг өөрийн аймгийн нутаг дэвсгэрт зохион байгуулах.

4.7. Аймаг, Нийслэлийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын даргыг ажилд томилох, ажлаас чөлөөлөхдөө байгаль орчин, аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай зөвшилцөх.

4.8. Хог хаягдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.3.1-9.3.13; 13 дугаар зүйлийн 13.1, 14 дүгээр зүйлийн 14.1-14.8, 15 дугаар зүйлийн 15.1, 16 дугаар зүйлийн 16.1-16.9, 17 дугаар зүйлийн 17.1-17.7, 40 дүгээр зүйлийн 40.1-40.8, 41 дүгээр зүйлийг хэрэгжүүлэх.

4.9. Байгаль орчны багц хууль, холбогдох хууль тогтоомжийг сурталчлах, иргэдийн байгаль орчныг хамгаалах талаарх эрх зүйн боловсролыг орон нутагтаа түгээх ажлыг зохион байгуулах.

4.10. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг сайжруулж, орон нутгийн төсөвт хуулийн дагуу төвлөрсөн орлогыг байгаль орчныг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд 100 хувь хүртэл зарцуулах.

4.11. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газарт аймгийн мэргэжлийн хяналтын газрын улсын байцаагч нар шилжин очиж байгаатай холбогдуулан тэдний ажиллах нөхцөлийг сайжруулах, хяналт шалгалтын ажилд дэмжлэг үзүүлэх.

ТАВ. УЛСЫН ТӨСВИЙН САНХҮҮЖИЛТ, ТӨЛБӨРИЙН НӨХЦӨЛ

5.1. Улсын төсвийн хөрөнгөөр орон нутагт хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэхдээ энэхүү гэрээний 4.5-д заасны дагуу сонгон шалгарсан гүйцэтгэгчтэй

захиалагч, аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар гурвалсан гэрээ байгуулж санхүүжүүлнэ.

5.2. Орон нутгийн төсвөөс болон Улсын төсвөөс санхүүжүүлэх байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, бохирдлыг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх хууль тогтоомжийг сурталчлах, аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх арга хэмжээг тус гэрээний 1 дүгээр хавсралтад тусгасны дагуу зохион байгуулна.

ЗУРГАА. ГЭРЭЭГЭЭР ХҮЛЭЭХ ХАРИУЦЛАГА

6.1. Талууд энэхүү гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шударгаар биелүүлэх үүрэгтэй. Талууд гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй, эсхүл зохих ёсоор биелүүлээгүй нь Төрийн албаны тухай, Төсвийн тухай, Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай, Эрүүгийн хууль болон Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээх нөхцөл бүрдсэн бол зохих хариуцлагыг хүлээнэ.

ДОЛОО. ГЭРЭЭНД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ

7.1. Гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах бол Талууд бичгээр үйлдэн гарын үсэг зурж, баталгаажуулна. Гэрээний нэмэлт, өөрчлөлт нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.

НАЙМ. ГЭРЭЭ ХҮЧИН ТӨГӨЛДӨР БОЛОХ

8.1. Энэхүү гэрээг 2023 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн 12 дугаар сарын 31-ний өдрийг дуустал нэг жилийн хугацаатай байгуулж хоёр хувь үйлдэнэ. Энэхүү гэрээнд талууд гарын үсэг зурсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөнө.

ЕС. БУСАД

9.1. Аймаг, Нийслэлийн Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн хэлтэс нь 2023 оны гэрээний хэрэгжилтийг 2 дугаар хавсралтын дагуу хагас жил (2023 оны 6 дугаар сарын 15-ны дотор) болон бүтэн жилээр биелэлтийг гаргаж (2023 оны 12 дугаар сарын 01-ний дотор), Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яаманд ирүүлнэ. Түүнийг үндэслэн Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолын дагуу дүгнэж, нэгтгэн Сайдад танилцуулна.

9.2. Талууд байгаль орчныг хамгаалах ажилд үр дүнтэй ажилласан албан хаагчдад байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын болон Аймаг, Нийслэлийн Засаг даргын нэрэмжит шагнал урамшуулал олгож болно.

9.3. Талууд энэхүү гэрээг 2024 онд шинэчлэн байгуулах ба гэрээнд тусгагдах ажлын саналыг 2023 оны 10 дугаар сарын 15-наас 2023 оны 11 дүгээр сарын 30-ны дотор багтаан солилцон авч 2023 оны 12 дугаар сарын 10-ны дотор гэрээний төслийг боловсруулан, харилцан тохиролцсон байна.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД

 Б.БАТ-ЭРДЭНЭ

БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМГИЙН ЗАСАГ
ДАРГЫН ОРЛОГЧ

 Х.АРМАН

Баян-Өлгий аймгийн байгаль орчин, аялал
жуулчлалын салбарт хамтран ажиллах
23-02 дугаар гэрээний хавсралт

БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЛБАРТ 2023 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хүрэх үр дүн	Суурь түвшин	Шалгуур үзүүлэлт	Хугацаа	Зардал (сая төг)
1. Байгаль орчны холбогдох хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах						
1	1	Байгаль орчны эсрэг гэмт хэрэг зөрчлийг бууруулах зорилгоор нэгдсэн хяналт шалгалт зохион байгуулах	12 удаагийн хяналт шалгалтыг суманд зохион байгуулж, байгаль орчны эсрэг гэмт хэргийн зөрчил 5 %-иар буурсан байна.	2022 онд 8 удаагийн хяналт шалгалт зохион байгуулсан.	12 удаагийн хяналт шалгалтад 12 сумыг хамруулна.	Сар бүр 2.0
2	2	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын албан хаагчдын нийгмийн баталгааг хангахад дэмжлэг үзүүлэх	- Албан хаагчдыг 2 удаагийн сургалтад хамруулсан байна. 5 байгаль хамгаалагчийг тээврийн хэрэгслээр хангасан байна. - 44 хүнийг 1 удаа эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулсан байна.	2022 онд 4 байгаль хамгаалагчийг мотоциклээр хангасан.	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 5 байгаль хамгаалагчийг мотоциклээр хангасан байна.	I, IV улирал 15.0
3	3	Байгаль орчны хамгаалах нөхөрлөлүүд, идэвхтэн байгаль хамгаалагчдад тодорхой дэмжлэг үзүүлэх чадавхжуулах сургалт зохион байгуулах	Сургалт хийгдэж, нөхөрлөлүүдийн үйл ажиллагаа дэмжигдсэн байна.	2022 онд 30 гаруй нөхөрлөлийн төлөөллийг хамруулсан сургалт зохион байгуулсан.	Байгаль орчны чиглэлийн 60 нөхөрлөлүүдийн төлөөлөл, 110 идэвхтэн байгаль хамгаалагч хамаарагдсан байна.	Жилдээ 3.0
4	4	Герман улсын хамтын ажиллагааны KFW төслийн шугамаар хангагдсан ланд 79 авто машины галын татвар төлөх	Байгаль орчныг хамгаалах, хяналт шалгалт хийх үйл ажиллагаанд чиглэгдсэн байна.	2022 онд ланд 79 машинаар хангагдсан.	Хяналт шалгалтын ажил сайжирсан байна.	I улирал 8.0
5	5	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын албан хаагчдын нийгмийн баталгааг хангахад дэмжлэг үзүүлэх	Нийгмийн баталгаа сайжирсан байна.	2018 онд 3 ширхэг компьютерээр хангагдсан.	Мэргэжилтнүүдийг 5 ширхэг нөүтбүүк, 3 ширхэг суурин компьютерээр-2	I, II улирал 10.0

					хангасан байна.		
6	6	Мэргэжилтэн байгаль хамгаалагчдыг ОХУ болон БНХАУ-д туршлага солилцох ажлыг зохион байгуулах	Мэргэжилтэн байгаль хамгаалагчдын мэдлэг, туршлага дээшилсэн байна.	Өмнөх онд мэргэжилтэн, байгаль хамгаалагчдад COVID-19 цар тархлын улмаас гадаад улс руу туршлага солилцох ажлыг зохион байгуулаагүй.	туршлага солилцох хүрээнд зохион байгуулагдсан ажлын тоо	Жилдээ	10.0
7	7	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль, “Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах журам”-ын хэрэгжилтийг хангах, хуулийн хэрэгжилтийг 100 хувьд хүргэх	Хуулийн хэрэгжилт хангагдсан байна.	2022 онд байгаль хамгаалах сангаас 367 сая төгрөгийг байгаль орчныг хамгаалах үйл ажиллагаанд зарцуулсан.	Хууль, журмын хэрэгжилтийн хувь	Жилдээ	-
8	8	2024 оны байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын хувь хэмжээ, орлогоос зарцуулах арга хэмжээний төлөвлөлтийг Байгаль орчны төсөв зардлын мэдээллийн санд журамд заагдсан хугацаанд тогтмол оруулах (www.eic.mn)	Байгаль орчны төсөв зардлын мэдээллийн санд журамд заагдсан хугацаанд оруулсан байна.	2023 оны байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын хувь хэмжээ, орлогоос зарцуулах арга хэмжээний төлөвлөлтийг Байгаль орчны төсөв зардлын мэдээллийн санд хугацаанд бүрэн оруулсан болно.	Мэдээллийн санд заасан хугацаанд холбогдох орлого, зарлагын төлөвлөлтийг оруулсан эсэх	Жилдээ	-
2. Хүрээлэн буй орчин, байгалийн нөөцийг хамгаалах							
9	1	Зэрлэг амьтдад зориулж, биотехникийн арга хэмжээ авах	Аймгийн хэмжээнд өвөлжилт хүндэрсэн 6-аас доошгүй сумдын нутагт зэрлэг амьтдад биотехникийн арга хэмжээ авсан байна.	Ангийн 6 бүс нутагт био техникийн арга хэмжээ авсан.	Ангийн бүс нутагууд биотехникийн арга хэмжээ авсан эсэх	I улирал	8.0
10	2	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах 3R цогц менежментийг	Аймгийн хэмжээгээр бууруулах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах менежментийг хэрэгжүүлж эдийн Засгийн эргэлтэнд оруулсан байна.	Аймгийн хэмжээнд Өлгий суманд 2022 онд дахин боловсруулах хог хаягдлыг цуглуулж преслэн хотод ачуулсан.	Дахин боловсруулах хог хаягдлыг эргэлтэнд оруулсан эсэх	Жилдээ	

		хэрэгжүүлж эдийн засгийн эргэлтэд оруулах					
11	3	Хууль бус ашигт малтмал олборлолтыг таслан зогсоох хяналт шалгалтыг эрчимжүүлэх	2-оос доошгүй удаа хяналт шалгалтын ажлыг зохион байгуулсан байна.	2022 онд 3 удаа хяналт шалгалтын ажил зохион байгуулсан.	Хяналт шалгалтын тоо	Жилдээ	Орон нутгийн төсөв
12	4	“Нөхөн сэргээлт-2024” нэгдсэн арга хэмжээний аймгийн дэд ажлын хэсгийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлж, дэмжиж ажиллах	Ажлын хэсгийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлсэн байна.	Дэд ажлын хэсгийн төлөвлөгөөний биелэлт гаргасан.	Ажлын хэсгийг үйл ажиллагааг хэвийн явуулах санхүүжилтийг шийдвэрлэсэн байна.	Жилдээ	Орон нутгийн төсөв
13	5	Хууль бус анг таслан зогсоох талаар холбогдох төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран ажиллах	Хууль бус ангийн гэмт хэрэг багассан байна.	-	Хуулийн сургалт сурталчилгаа хийсэн байна.	I-IV улирал	Орон нутгийн төсөв
3.Усны нөөцийг зохистой ашиглах, хамгаалах							
14	1	Булаг шандын эхийг хамгаалж, орчныг тохижуулах	Усны нөөцийг зүй зохистой ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээгдэх боломжийг бүрдүүлж булаг шандын эхийг хашиж орчныг тохижуулсан байна.	2022 онд Баяннуур, Ногооннуур, Алтанцөгц сумуудын 3 булгийн эхийг хамгаалсан байна.	3-с доошгүй булаг шандны эхийг хамгаалж, орчныг тохижуулсан байна.	II улирал	12.0
15	2	Усны тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.4-т заасны дагуу усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрийн онцгой болон энгийн хамгаалалтын, эрүүл ахуйн бүс, ус хангамжийн эх үүсвэрийн тэжээгдлийн мужийн заагийг ИТХ-аар тогтоож, Хууль зүйн ямаар захиргааны хэм хэмжээний актад бүртгүүлж, дэглэмийг мөрдүүлж, тэмдэгжүүлэх	Усны сан бүхий газрын газрын онцгой болон энгийн хамгаалалтын бүс, ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүсийг тогтоож ИТХ-аар батлуулж дэглэмийг мөрдүүлсэн байна.	Өлгий хотын усан хангамжийн бүсийг эрүүл ахуйн бүсэд хамааруусан.	Хамгаалалтын бүсийг тогтоож ИТХ-аар батлуулан, батлагдсан захиргааны хэм, хэмжээний актыг бүртгүүлэх	Жилдээ	
16	3	Усны нөөцийг бохирдож, хомстохоос хамгаалах зорилгоор худгийн тооллого хийж, хяналтыг хэрэгжүүлэх	Гүн өрмийн худгийн тооллого үнэн бодит хийгдсэн.	2022 онд аймгийн хэмжээн дэх худгийн тооллого хийгдсэн болно.	Худгийн тооллого хийгдэж, хяналт сайжирсан байна.	Жилдээ	

17	4	Усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүс, тэжээгдлийн мужид байгаа зуслан, суурьшлын бүсийн байгаа айл өрхөд хөрс, усанд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх технологи, гарц шийдлүүдийг тодорхойлж, сурталчлан таниулж, хэрэгжүүлэх	Усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүс, тэжээгдлийн мужид байгаа зуслан, суурьшлын бүсийн хөрс, усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл зохих түвшинд багсана.	Гол мөрний сав газруудын дагуух хөрсний бохирдол үүсгэгч нүхэн жорлонгийн хэрэглээг зогсоож, усны нөөцийг бохирдож, хомстохоос хамгаалах чиглэлээр гаргасан Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2022 оны 09 дүгээр сарын 19 – ний өдрийн 11 дүгээр албан албан даалгаврын хэрэгжилтийг хангуулах ажлуудыг зохион байгуулав.	Усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүс, тэжээгдлийн мужид байгаа зуслан, суурьшлын бүсийн байгаа айл өрхөд Ард иргэдэд тогтмол сурталчилгаа явуулах	Жилдээ	
18	5	Ус бохирдуулагчийн эх үүсвэрийн тооллого хийх	Улсын усны мэдээлийн санд бүртгэгдсэн байх	2022 онд аймгийн хэмжээнд 481 ус бохирдуулагч аж ахуйн нэгж байгууллага тоологдож мэдээлэлийн санд бүрэн оруулсан.	Ус бохирдуулагчийн эх үүсвэрийн тооллого хийгдсэн байна.	9-р сард	
4.Тусгай хамгаалалттай газар нутгийг хамгаалах							
19	1	Байгалийн нөөцийг хамгаалах ажлын хүрээнд Чигэртэйн голын ай савын БЦГ-ын тодорхой цэгүүдэд ан амьтны тооллогыг 2 удаа зохион байгуулж (төллөх үе, орооны үе) биотехникийн арга хэмжээг үр дүнтэй авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах.	5 цэгт 1 удаа биотехникийн арга хэмжээ авсан байна.	Жилд -5 цэгт 1 удаа биотехникийн арга хэмжээг зохион байгуулсан байна.	Чигэртэйн голын ай савын Байгалийн цогцолборт газар	I-IV улирал	2.0
20	2	Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутагт зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх хамтарсан хяналт шалгалт хийх	Хамтарсан хяналт шалгалтыг 4-өөс доошгүй удаа зохион байгуулсан байна	Хамгаалалтын захиргаа, Цагдаагийн газар, сумын ЗДТГазартай тогтмол зохион байгуулдаг	Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутагт хамраарагдах сумдад	I-IV улирал	

21	3	Улсын тусгай хамгаалалттай газрын хамгаалалтын захиргаатай хамтран тусгай хамгаалалттай газрын орчны бүсэд амьдарч буй иргэдэд Байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр сургалт, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулах	Тусгай хамгаалалттай газар-нутагт сургалт сурталчилгааг 4 доошгүй удаа зохион байгуулсан байна.		Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутагт хамрагддаг сумдад	I-IV улирал	
22	4	Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутагт амьдардаг малчин иргэдтэй газар ашиглах гурвалсан гэрээ байгуулах	Тусгай хамгаалалттай газар-нутаг бүхий сумдын малчин иргэдийн гурвалсан гэрээг шинэчлэн байгуулсан байна.		Улсын тусгай хамгаалалттай сумдын малчин иргэд	Жилдээ	
23	5	ЗГ-н 2018 оны №384-р тогтоолоор баталсан Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөөнд туссан улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг өргөтгөх газруудыг үе шаттайгаар хамгаалалтад авах ажлыг зохион байгуулж тогтоолын хэрэгжилтийг хангах	Улсын газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд туссан экологийн хувьд чухал хамгаалах шаардлагатай газар нутгуудыг аймаг нийслэлийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгаж хил зааг, байршил хэмжээг мэдээллийн санд бүртгэж, ИТХ-аар хэлэлцүүлж баталсан байна.	Аймгийн нийт газар нутгийн 28.5%-ийг улсын тусгай хамгаалалтад авсан.	Улсын газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан байршлууд: Тал нуур-Далайн хөх уул-Хөш уул-Хөх сайн уул орчмын газар нутаг, Цэнгэл хайрхан-Цагаан асга, Чигэртэйн голын ай савын өргөтгөл Сагсай ай сав, Ачит нуур-Дэвэлийн арлын өргөтгөл, Ховд голын цутгал, Толбонуур-Хүнгүй нуруу, Олон нуур, Сийлхэмийн нуруу Б өгөтгөл, Сийлхэмийн нуруу өргөтгөл А, Булган голын эх-Хар нуур	Жилдээ	

24	6	Зарим газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах саналыг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яаманд хүргүүлэх	Улсын тусгай хамгаалалтад авах газруудын жагсаалтыг гаргаж, зохих шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар хэлэлцүүлж, шийдвэрлүүлсэн байна.	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны захиалгаар Байгаль орчны судалгаа хөгжлийн төв ТББ-аас 2021 онд үндэслэлийн судалгааг хийж гүйцэтгэсэн. Аймгийн нийт газар нутгийн 28.5%-ийг улсын тусгай хамгаалалтад авсан.	Улаанхус сумын нутагт орших Олон нуурт орчмын газар нутгийг байгалийн нөөц газрын ангиллаар, Сийлхэмийн нурууны байгалийн цогцолборт газрын "А" хэсгийг Бага Ойгор, Цагаан салаа зэрэг хадны сүг зургийн цогцолборыг оролцуулан өргөтгөхөөр, Буянт сумын нутаг дахь Зоо-Бөөрөгт- Эзэрлэгийн нуруу орчмын газар нутгийг байгалийн нөөц газрын ангиллаар, Дэлүүн сумын нутагт орших Чигэртэй голын ай сав орчмын газар нутгийг байгалийн цогцолборт газрын өргөтгөлөөр тус тус улсын тусгай хамгаалалтад авах	I-IV улирал	
5. Ойн нөөцийг хамгаалах, "Тэрбум мод" хөдөлгөөнийг өрнүүлж, хэрэгжилтийг хангах							
25	1	Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээнд	Ойн нөхөн сэргээлтийн ажил нэмэгдсэн байна	2022 онд 172964 мод таригдсан	Бүх сумдад	II-III улирал	300.0
26	2	Мод үржүүлэг, ойжуулалт, ойн зурвас, суурин газрын цэцэрлэгжүүлэлтийн зориулалтаар ажил хийх хүсэлт ирүүлсэн аж ахуйн нэгж, иргэдэд шаардлагатай газрыг орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авч, газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусган,	Мод үржүүлэг, ойжуулалт, ойн зурвас байгуулах хүсэлт ирүүлсэн Иргэн ААНэгж, байгууллагын хүлээн авч, мэргэжлийн арга зүйн зөвлөгөө өгч, дэмжиж ажиллана.	2022 онд Мод үржүүлэг, ойжуулалт, ойн зурвас, суурин газрын цэцэрлэгжүүлэлтийн зориулалтаар ажил хийх хүсэлт ирүүлсэн 3 иргэн, ААНэгж байгууллага	Аймгийн хэмжээнд	Жилдээ	

		холбогдох хууль, журмын дагуу шуурхай шийдвэрлэж ажиллах		хүсэлтийг хүлээн авч, зохих хууль, журмын дагуу шийдэж өгөх талаар холбогдох газарт уламжлан ажиллав.			
6. Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх							
27	1	"Ай Ти Эм" олон улсын аялал жуулчлалын үзэсгэлэнд аялал жуулчлалын компаниуд болон иргэдийг оролцуулах	12-оос дээш аж ахуйн нэгж хамрагдсан байна.	2022 онд 10 аж ахуйн нэгж байгууллага оролцсон.	12-15 аж ахуйн байгуулагыг оролцуулсан байна.	10 дугаар сард	5.0
28	2	Аялал жуулчлалын форум зохион байгуулах	42 аж ахуйн нэгж хамрагдсан байна.		85 аж ахуйн нэгж байгууллага оролцуулсан байна	Жилдээ	8.0
29	3	Бүргэдийн баяр эвэнт арга хэмжээ зохион байгуулах	Гадаад, дотоодын жуулчдын тоо нэмэгдсэн байна.	2022 онд гадаад дотоодын 5000 гаруй жуулчин оролцсон.	Бугат сум (Өнчин толгой)	III улирал	Хувийн хэвшил /Монголын бүргэдчдийн холбоо/
30	4	Бүргэдийн баяр эвэнт арга хэмжээ	Гадаад, дотоодын жуулчдын тоо нэмэгдсэн байна.	-	Улаанбаатар хотод	I улирал	8.0
7. Улсын төсвөөр хийгдэх ажлууд							
31	1	Ногоон хэрэм ойн зурвас байгуулах	Ойн нөхөн сэргээлтийн ажил нэмэгдсэн байна	-	10 га	II улирал	112.5